

Sygn. akt V CSK 143/18

POSTANOWIENIE

Dnia 30 sierpnia 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Karol Weitz

w sprawie z powództwa „A.” Sp. z o.o. w J.

przeciwko „C.” Sp. z o.o. w W.

o zapłatę,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 30 sierpnia 2018 r.,

na skutek skargi kasacyjnej pozwanej od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 13 października 2017 r., sygn. akt V ACa [...] /17,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od pozwanej na rzecz powódki kwotę 2700 zł (dwa tysiące siedemset złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Cel wymagania przewidzianego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być wobec tego osiągnięty tylko przez powołanie i uzasadnienie istnienia przesłanek o charakterze publicznoprawnym, które będą mogły stanowić podstawę oceny skargi kasacyjnej pod kątem przyjęcia jej do rozpoznania. Na tych jedynie przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie w kwestii przyjęcia bądź odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

W niniejszej sprawie nie zachodzą przesłanki przyjęcia do rozpoznania skargi kasacyjnej od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 13 października 2017 r. Wnosząc o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca powołała się na wystąpienie istotnego zagadnienia prawnego, polegającego na potrzebie wyjaśnienia dopuszczalności zarzutu potrącenia w postępowaniu apelacyjnym i dopuszczalności przyjmowania za własne przez sąd drugiej instancji ustaleń faktycznych sądu pierwszej instancji w sytuacji zgłoszenia w apelacji zarzutu sprzeczności ustaleń faktycznych, jak również na potrzebie wyjaśnienia, czy w związku z tym wynikający z art. 378 § 1 k.p.c. nakaz rozważenia zarzutów apelacji nie skutkuje obowiązkiem przeprowadzenia przez sąd drugiej instancji własnej oceny materiału dowodowego w zakresie zgłoszonego zarzutu, która powinna znaleźć odzwierciedlenie w uzasadnieniu wyroku. Drugie z tych zagadnień skarżąca – w ramach uzupełnienia braków skargi kasacyjnej – powołała również w celu uzasadnienia twierdzenia, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Istotność zagadnienia prawnego (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.) konkretyzuje się w tym, że w danej sprawie występuje zagadnienie prawne mające znaczenie dla rozwoju prawa lub znaczenie precedensowe dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw. Zgodnie z utrwalonym poglądem orzecznictwa, przedstawienie okoliczności

uzasadniających rozpoznanie skargi kasacyjnej ze względu na przesłankę istotnego zagadnienia prawnego polega na sformułowaniu tego zagadnienia i wskazaniu argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Musi przy tym chodzić o zagadnienie nowe, dotychczas nierozpatrywane w judykaturze, które zarazem ma znaczenie dla rozpoznania wniesionej skargi kasacyjnej (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz. 11 i z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002, nr 12, poz. 151).

Zaprezentowane twierdzenia skarżącej nie wystarczają do wykazania, by w sprawie doszło do wątpliwości, które mogłyby wyczerpywać przesłankę określoną w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. Problematyka charakteru oraz dopuszczalności zarzutu potrącenia została gruntownie wyjaśniona w orzecznictwie. Nie ulega wątpliwości, że potrącenie jest możliwe w toku postępowania apelacyjnego. Pozwany ma niejednokrotnie uzasadniony interes prawny w tym, aby nie dokonać potrącenia na wcześniejszym etapie postępowania; może nie tylko mu zależeć na oddaleniu powództwa, ale i na wyjaśnieniu, że roszczenie powoda nie istnieje albo że zostało wykonane, tj. na wykazaniu zasadności zarzutów merytorycznych przeciw powstaniu roszczenia lub jego istnieniu (zob. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 22 listopada 1968 r., I CR 538/68, OSN 1969, nr 11, poz. 204, i z dnia 14 czerwca 2013 r., V CSK 389/12, nie publ., postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 sierpnia 2016 r., II CZ 83/16, nie publ.). Ziszczenie się pozytywnych przesłanek potrącenia, przy braku przesłanek negatywnych, oznacza powstanie tzw. stanu potrącalności i aktualizuje uprawnienie wierzyciela do dokonania potrącenia. Potrącenie, dokonywane przez jednostronne oświadczenie woli złożone drugiej stronie, ma, co do zasady, charakter konstytutywny i skutkuje umorzeniem nawzajem obu wierzytelności do wysokości wierzytelności niższej (art. 498 k.c.) ze skutkiem czasowym wskazanym w art. 499 k.c. Jeżeli do potrącenia dojdzie poza postępowaniem sądowym, obrona w nim może polegać na podniesieniu zarzutu nieistnienia roszczenia, czasami utożsamianego z tzw. zarzutem potrącenia (zob. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 19 października 2007 r., III CZP 58/07, OSNC 2008, nr 5, poz. 44). Podniesienie zarzutu potrącenia powoduje, że pozwany na zasadach ogólnych obowiązany jest wykazać istnienie wierzytelności i jej

wysokość (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 13 października 2006 r., III CSK 256/06, OSNC 2007, nr 7 - 8, poz. 116, i z dnia 7 listopada 2008 r., II CSK 243/08, nie publ., postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2014 r., III CZ 67/13, nie publ.).

Problematyka zakresu kognicji sądu apelacyjnego oraz dopuszczalności przyjmowania za własne ustaleń sądu pierwszej instancji była również przedmiotem licznych wypowiedzi judykatury i nie wywołuje zasadniczych wątpliwości zarówno w orzecznictwie, jak i w doktrynie. Istotą postępowania apelacyjnego jest kontynuacja merytorycznego rozpoznania sprawy. Sąd drugiej instancji może przyjąć ustalenia za własne lub zmienić ustalenia faktyczne stanowiące podstawę wydania wyroku sądu pierwszej instancji nawet bez przeprowadzenia postępowania dowodowego uzasadniającego odmienne ustalenia, chyba że szczególne okoliczności wymagają ponowienia lub uzupełnienia tego postępowania. Sąd drugiej instancji rozpoznający sprawę na skutek apelacji nie jest związany przedstawionymi w niej zarzutami dotyczącymi naruszenia prawa materialnego, wiążą go natomiast zarzuty dotyczące naruszenia prawa procesowego; w granicach zaskarżenia bierze jednak z urzędu pod uwagę nieważność postępowania (zob. uchwały 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 23 marca 1999 r., III CZP 59/98, OSNC 1997, nr 7 - 8, poz. 124, i z dnia 31 stycznia 2008 r., III CZP 49/07, OSNC 2008, nr 6, poz. 55, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 października 2015 r., V CSK 32/15, nie publ.).

W judykaturze Sądu Najwyższego zostało wyjaśnione, że przesłanka oczywistej zasadności skargi kasacyjnej oznacza, iż dla przeciętnego prawnika podstawy wskazane w skardze *prima facie* zasługują na uwzględnienie. Sytuacja taka w szczególności istnieje wtedy, gdy bez wątplenia wystąpiły uchybienia, na które powołuje się skarżący, lub gdy jest pewne, że miały one wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia albo podniesione zarzuty oczywiście uzasadniają wniesiony środek zaskarżenia. Pamiętać przy tym trzeba, że oczywiste jest to, co jest widoczne bez potrzeby głębszej analizy, czy przeprowadzenia dłuższych badań lub dociekań. Skarżący musi zatem wykazać, że wyrok zapadł z oczywistym, rażącym naruszeniem przepisów prawa lub podstawowych zasad obowiązujących w praworządnym państwie, widocznym na pierwszy rzut oka, bez konieczności

przeprowadzenia bardziej szczegółowej analizy (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 18 czerwca 2008 r., III CSK 110/08, nie publ., z dnia 18 września 2012 r., II CSK 179/12, nie publ. i z dnia 13 marca 2017 r., I CSK 596/16, nie publ.). Powołując się na oczywistą zasadność skargi kasacyjnej należy wykazać, że popełnione przy ferowaniu zaskarżonego orzeczenia uchybienia w zakresie stosowania prawa miały charakter kwalifikowany i nie podlegały różnym ocenom, były więc dostrzegalne w sposób oczywisty dla przeciętnego prawnika (por. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 grudnia 2000, V CKN 1780/00, OSNC 2001, nr 3, poz. 52, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia z 22 marca 2001 r., V CZ 131/00, OSNC 2001, nr 10, poz. 156).

Bliższa analiza uzasadnienia wniosku o przyjęcie do rozpoznania skargi kasacyjnej nie pozwala przyjąć, by była ona – w powyższym rozumieniu – oczywiście uzasadniona. Skarżąca nie wykazała, że zastosowanie przepisów art. 233 § 1 w związku z art. 391 § 1 oraz art. 378 § 1 i art. 382 k.p.c., których naruszenie powołała dla celów wykazania, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, było – w ustalonych okolicznościach sprawy – oczywiście błędne lub doprowadziło do tego, że zaskarżony wyrok jest oczywiście nieprawidłowy. Jej twierdzenia w istocie zmierzają do kwestionowania ustaleń faktycznych poczynionych w sprawie i stanowiących podstawę zaskarżonego wyroku, co w postępowaniu kasacyjnym jest całkowicie niedopuszczalne (art. 398⁴ § 3 i art. 398¹³ § 2 k.p.c.).

Trzeba też wskazać, że skarżąca z jednej strony wskazuje na wystąpienie istotnych zagadnień prawnych, a z drugiej strony powołuje się na to, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, odwołując się w tym zakresie do jednego z tych zagadnień prawnych. Stanowisko to jest wewnętrznie sprzeczne, gdyż, jeżeli występuje zagadnienie prawne wywołujące wątpliwości i rozbieżności w orzecznictwie sądów, to nie można twierdzić, że naruszenie prawa jest oczywiste. Albo zastosowanie określonych przepisów jest proste i w efekcie jego naruszenie może być oczywiste, albo problem wykładni jest skomplikowany, przez co powoduje poważne wątpliwości, prowadzące do rozbieżności ocen, a tym samym naruszenie prawa przez sąd nie jest oczywiste.

Z tych względów należało odmówić przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.).

O kosztach postępowania kasacyjnego Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 3 w związku z art. 99 oraz art. 108 § 1 w związku z art. 391 § 1 i art. 398²¹ k.p.c.

aj

ał